

Heilige kunst. Kunst van het hoger doel.

Margreet Mantel in gesprek met Nelleke Beltjens

Ter voorbereiding van dit artikel opende ik een bijlage in een email. Het betrof de voorpagina van een folder van een galerie in Keulen. De afbeelding trof me, ik leunde naar achteren en dacht wauw! Eigenlijk dacht ik dus niets en dat is nu precies wat Barry Seabourne in het vorige artikel bedoelt met kunst van het hogere doel. *Kunst die innerlijke gebieden in ons kan aanspreken waar woorden tekortschieten en de diepere plek in onze unieke ziel kan worden aangeraakt.*¹ (Er kan alleen sprake zijn van perceptie als deze niet door gedachten wordt veranderd. J. Krishnamurti).

In *Theosofia* van oktober 2008 stond een artikel van John Algeo over de theosofische kunst van Kandinsky.² Daarin beschrijft hij o.a. de 2e periode in de werken van Kandinsky. *Emotionele, abstracte schilderijen van twee soorten: (a) improvisaties ('onbewuste, spontane expressies van innerlijke aard, de niet stof-felijke natuur', die geen herkenbare voorwerpen tonen, maar kleurige vormen die gevoelens uitdrukken) en (b) composities ('een uitdrukking van een zich langzaam vormend innerlijk gevoel, getest en herhaaldelijk overgeschilderd' die herkenbare voorwerpen bevatten, maar die zijn dan 'ontbloot' en 'gesluiert').* Dit herkende ik ook in de afbeelding in mijn e-mail. Het betrof een tentoonstelling in Keulen van Nelleke Beltjens. Ik ontmoette haar tijdens de seminar van Pablo en Michelle Sender in Naarden en heb later contact met haar gezocht om een artikel over haar 'theosofische' kunst te maken.

Theosofisch gedachtegoed

Het theosofische gedachtegoed voelde als iets wat op haar pad kwam en een soort herkenning opriep - iets vanzelfsprekends. Na haar eerste master in kunst in de VS bracht ze ongeveer anderhalf jaar door in Wheaton, Illinois, waar de Theosophical Society is gevestigd. Op een open dag ging ze er naartoe, zonder te weten wat het precies was, en kocht een paar boekjes, waaronder werken van Annie Besant en Jiddu Krishnamurti. Ze werd toen geen theosoof, maar het gedachtegoed is sindsdien een onderdeel van haar leven geworden. Alles in haar leven staat direct met elkaar in verbinding - en dat wat ze goed doorvoelt heeft van wat achter het geschreven woord ligt, is op een ongeforceerde manier onderdeel van dat geheel en dus van haar kunst.

Kenmerken

Wat is nu precies het theosofische in de kunst die Nelleke maakt? Zijzelf zegt: *Mijn proces is altijd intuïtief, een innerlijke reis met een uiterlijk resultaat. Hoewel mijn werk abstract is, is het direct gerelateerd aan het leven, aan de diepste essentie ervan, met existentiële vragen, maar ook aan het dagelijkse leven, met zijn alledaagse uitdagingen en situaties, die altijd een spiegel zijn. Voor mij is het alsof er tegelijkertijd verschillende bewustzijnsniveaus aanwezig zijn die elkaar beïnvloeden. Het is eindeloos, zonder grenzen. Wanneer ik mij volledig wijd aan mijn werk, mijn creatieve proces, voel ik me thuis, meest volledig 'mijzelf'. Dat klinkt bijna egoïstisch, al geloof ik dat echte kunst egovrij is. Misschien is kunst pas werkelijk wanneer het ego geheel afwezig is?*³

Hier laat Nelleke duidelijk zien dat het creëren van haar kunst een proces is van naar binnen gaan. Het voorbijgaan aan het ego en zich open stellen aan het hogere zelf of de connectie met andere bewustzijnsniveaus maken. Met aquarelverf en inkt schept ze universa waarin niets vast ligt, waar de aquarelfiguren doorkijkjes bieden aan andere niveaus van bewustzijn, waarin alles met alles verbonden is. De werken ademen lichtheid die bij de beschouwer latente vermogens de ruimte geven. Ook snijdt ze intuïtief stukjes uit het ene werk en brengt dat over in een ander werk waaruit ook een stuk gesneden is. Zo zijn de werken onlosmakelijk met elkaar verbonden. De nieuwe stukjes creëren een omwenteling in het werk, een einde en ook een nieuw begin. Zoals ze haar kunst maakt zo leidt Nelleke haar leven. Ze heeft geen vaste woonplaats en gaat daarheen waar ze gevraagd wordt, bijvoorbeeld als artist in residence. Ze knipt zichzelf uit een omgeving en plakt zich in een andere omgeving. Op die manier beïnvloeden de reis en de omgeving haarzelf en haar werk. Ze ziet het leven als een groot doorzichtig 'spel', alles gebeurt tegelijkertijd, in het nu – een goddelijk spel door bewustzijn gedirigeerd op een ondergrond van stilte.⁴

Kandinsky was een theosofisch kunstenaar omdat hij zijn kunst maakte voor het verbeteren van de conditie van de mens, door hem te helpen in het proces van zelftransformatie. Ook Nelleke Beltjes onderschrijft dat motief. *'Ik geloof dat kunst, in zijn diepste essentie het potentieel heeft om te transformeren: om de kunstenaar te transformeren door zijn eigen artistieke proces en – op zijn best – de beschouwer te transformeren door middel van een innerlijke ervaring via uiterlijk beschouwen.'*⁵

Transition

The Divine Play

¹ Esoterica 2011,
Barry Seaborne,
Magic in Art

² Theosofia oktober 2008.
John Algeo Kunst,
Kandinsky en
Zeltransformatie

³ The Divine Play 2025.
Bijlschrift bij de tentoon-
stelling in Galerie Room 8
Keulen

⁴ The divine play, id

⁵ The Divine Play, id

Kandinsky Transverse Line 1

Nelleke Beltjens, geboren in Roermond, heeft de Academie voor beeldende kunst in Tilburg gedaan. Daarna heeft ze een master (MA) in Sculpture aan de universiteit DeKalb in Northern Illinois en een master (MFA) aan de universiteit Davis in Californië gehaald. Haar werken worden in diverse galerieën en musea over de hele wereld getoond. Ze reist over de wereld vaak als artist in residence.

Voor meer informatie over de kunst van Nelleke Beltjens zie:
<https://nellekebeltjens.com/>